

KOKOELMAPOLITIikka

Päivitetty 25.4.2014

Sisällysluettelo

JOHDANTO.....	2
Kokoelmapolitiikan perusteet ja tavoitteet	2
Vastuhenkilöt ja ylläpito.....	3
Kirjaston palvelupisteet ja osastot	3
AINEISTON HANKINTA.....	4
Hankintapaikat ja määrärahat	4
Hankintaehdotukset, lahjoitukset ja tilaamaton aineisto	4
KOKOELMATYÖ.....	5
AINEISTON VALINTA, VARASTOINTI JA POISTAMINEN.....	5
Aineiston valinta.....	5
Aineiston varastointi.....	6
Aineiston poistaminen	6
AIKUISTEN AINEISTO	7
Aineiston valinta.....	7
Aineiston varastointi ja poistaminen	10
LASTEN JA NUORTEN AINEISTO	11
Aineiston valinta.....	11
Aineiston varastointi ja poistaminen	11
MUSIIKKIAINEISTO	12
Aineiston valinta.....	12
Aineiston varastointi ja poistaminen	13
KOTISEUTUKOKOELMA.....	13
Kokoelman sisältö ja keräysperiaatteet	13
Aineistokohtaiset periaatteet.....	14

JOHDANTO

Kokoelmapolitiikan perusteet ja tavoitteet

Kirjaston kokoelman kehittämisen lähtökohta on kirjastolaki. Kirjasto tarjoaa asiakkaille tietoa, opastusta, elämyksiä ja virkistystä. Tavoitteen saavuttamiseksi kirjaston kokoelman tulee olla uusiutuva, riittävän kattava ja vastata kysyntää.

Kokoelmapolitiikka on dokumentti, joka toimii suunnitteluvälineenä kirjaston henkilökunnalle. Lisäksi se antaa asiakkaille ja yhteistyökumppaneille tietoa kirjaston kokoelmista ja niiden ylläpidosta. Kokoelmapolitiikassa määritellään yleisellä tasolla koko kirjastolaitoksen yhteiset kokoelmanhoidolliset periaatteet. Lisäksi kokoelmapolitiikassa määritellään eri osastojen ja palvelupisteiden omat hankinta-, poisto- ja säilytysperiaatteet.

Kokoelmapolitiikka määrittelee, millaista aineistoa kirjastoon hankitaan, millä perusteilla ja miten aineisto jakautuu palvelupisteittäin ja aineistolajeittain. Kirjallisesti määritelty kokoelmapolitiikka toimii kokoelmien pitkäjänteisen hallinnan apuvälineenä. Sen avulla voidaan turvata kokoelmatyön jatkuvuus riippumatta henkilökunnan vaihtuvuudesta tai hankintamäärärahojen muutoksista.

Kokoelmapolitiikka ohjaa kokoelman ylläpidossa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Sen ansiosta koko henkilökunnalla ja erityisesti kokoelmista vastaavilla henkilöillä on yhtenäinen näkemys aineiston valinnasta sekä poisto- ja varastointiperiaatteista. Kokoelmapolitiikka antaa yleislinjan kokoelmatyölle. Sen avulla voidaan tarvittaessa perustella hankinta-, poisto- ja varastointipäätöksiä.

Kokoelmapolitiikka kattaa seuraavat osa-alueet:

- uuden aineiston hankinta
- valintaperiaatteet aineistoryhmittäin ja palvelupisteittäin
- aineiston varastointi
- aineiston poistaminen kokoelmista
- lahjoitukset ja tilaamaton aineisto
- aineiston esillepano
- kokoelmien arviointi

Kokoelmatyössä otetaan huomioon eri asiakasryhmien tarpeet. Siihen vaikuttaa alueen väestörakenne ja väestön ikäjakauma. Kirjaston asiakkaiden joukossa on useita erityisryhmiä (opiskelijat, seniorit, työttömät, maahanmuuttajat, kesäasukkaat, eri alojen harrastajat jne.), joiden tarpeet otetaan huomioon kokoelmatyössä. Samaten huomioidaan, kuinka paljon kunkin toimipisteiden asiakkaista on lapsia ja nuoria.

Kirjastoalan opiskelija Katri Lepomäki on opinnäytetyönään laatinut selvityksen Savonlinnan seudun kirjastojen kokoelmista. Selvitys valmistui tammikuussa 2012 ja siihen on koottu perustiedot kirjastojen nykyisistä kokoelmista, hankinnoista, poistoista ja lainauksesta. Näitä tietoja ei käydä tässä uudelleen läpi.

Vastuuhenkilöt ja ylläpito

Vastuu kokoelmapolitiikasta on kirjastotoimenjohtajalla sekä osastojen ja palvelupisteiden vastaavilla kirjastonhoitajilla. Nämä tekevät hankinta-, poisto- ja varastointipäätökset omien yksikköjensä osalta.

Kokoelmapolitiikka tarkistetaan ja päivitetään tarvittaessa. Kirjaston eri palvelupisteiden roolit voivat muuttua tai asiakaskunnassa voi tapahtua muutoksia. Myös aineistotyypit uusiutuvat ja lainauksen painopisteet muuttuvat ajan mittaan.

Vuosittain koottavat tilastot kokoelmien määrästä, jakautumisesta osastoittain ja tiedonaloittain sekä lainauksesta antavat tietoa, joka voi pitkällä aikavälillä vaikuttaa kokoelmapolitiikkaan. Tilastotietoja käytetään hyödyksi myös jatkuvassa kokoelmatyössä.

Tavoitteena on, että kirjaston palvelupisteiden kokoelmat muodostavat kokonaisuuden. Tällä hetkellä (1/ 2013), kun kuntaliitos ja kirjaston yhdistäminen on vasta toteutumassa, kokoelmissa on paljon tarpeetonta päällekkäisyyttä, varsinkin varastoaineiston osalta.

Kirjaston aineisto kuuluu joko avokokoelmaan tai varastoon. Molempia arvioidaan jatkuvasti ja ne pidetään määrältään ja sisällöltään kokoelmapolitiikan mukaisina. Lähivuosina kokoelmia käydään aktiivisesti läpi kokoelmapolitiikan linjojen mukaisesti ja varastoissa säilytettävän aineiston määrää vähennetään.

Kirjaston palvelupisteet ja osastot

- Pääkirjasto
 - Aikuisten osasto
 - Lasten ja nuorten osasto
 - Musiikkiosasto
 - Kotiseutukokoelma
- Kerimäen kirjasto
- Punkaharjun kirjasto
- Savonrannan kirjasto
- Kirjastoauto Käkriäinen
- Kirjastoauto Kulkuri

Kirjastolaitoksen aineistoa kuljetetaan säännöllisesti palvelupisteiden välillä. Kuljetukset ovat asiakkaille maksuttomia.

Asiakkaat voivat tehdä varauksia lainassa olevasta aineistosta ja paikalla olevasta aineistosta. Lainassa olevan aineiston varaaminen on maksullista (poikkeus: alle 16-vuotiaiden kirjavaraukset), hyllyssä olevan aineiston varaaminen maksutonta.

Kirjasto tilaa asiakkaiden pyynnöstä kaukolainaksi muista kirjastoista aineistoa, jota ei ole Savonlinnan kaupunginkirjaston kokoelmissa. Kaukolainapalvelusta peritään kirjaston

hinnaston mukainen maksu. Kaukopalvelua ohjaavat valtakunnalliset kaukopalveluohjeet. http://wiki.kirjastot.fi/index.php?title=Kaukopalvelun_k%C3%A4sikirja

Kirjaston kokoelmista suurin osa on lainattavissa. Poikkeuksellisesti kirjastoon hankitaan myös aineistoa, jota ei anneta kotilainaksi, esim. teoksen harvinaisuuden tai kalliin hinnan perusteella tai siksi, että teos ei kestä lainausta.

AINEISTON HANKINTA

Hankintapaikat ja määrärahat

Aineiston hankintapaikat kilpailutetaan ja hankinnat tehdään kokonaistaloudellisesti edullisimmalta toimittajalta. Kilpailutuksen tekee seudullinen hankintatoimi yhteistyössä kirjaston kanssa.

Aineistohankintaan käytettävän määrärahan päättää kaupunginvaltuusto vuosittaisen talousarvion käsittelyn yhteydessä. Määräraha on 1980-luvulta alkaen ollut selvästi valtakunnallisen keskitason alapuolella. Vuonna 2011 kirjastojen keskiarvo oli 7,62 € / asukas ja Savonlinnan vastaava luku 5,54 € / asukas. Määrärahan niukkuuden takia aineistohankintoja on harkittava tarkoin, ottaen huomioon teoksen sisältö, kysyntä ja aineistolaji.

Määräraha jaetaan toimipisteittäin ja osastoittain. Jakoperusteena käytetään lainamääriä, yksikön kokoa ja hankintaprofiilia. Pääkirjastoon hankitaan erikoisalojen kirjallisuutta ja muuta vähän kysyttyä aineistoa sekä sanakirjoja, hakemistoja, matrikkeleita yms. aineistoa.

Määrärahaa ei jaeta aineistoryhmittäin, lukuun ottamatta lehtihankintoja. Määrärahan käyttöä seurataan kuitenkin myös aineistoryhmittäin vuosittaista tilastointia varten.

Hankintaehdotukset, lahjoitukset ja tilaamaton aineisto

Asiakkaiden hankintaehdotukset toteutetaan, mikäli mahdollista.

Aineistolahjoituksia otetaan vastaan, mikäli kirjasto voi oman harkintansa mukaan ottaa lahjoitettuja teoksia kokoelmiinsa tai asettaa niitä ilmaisjakeluun. Kokoelmiin liitettävän aineiston on oltava kirjaston kokoelmapolitiikan mukaista. Lahjoituksista ei muodosteta erityiskokoelmia. Tilaamatonta, maksutonta aineistoa käsitellään samoin.

Kuvatalennelahjoituksia kirjasto ei voi ottaa vastaan tekijänoikeudellisista syistä.

Lehtivuositietojen lahjoituksista on sovittava kirjaston kanssa etukäteen. Kirjasto harkitsee otetaanko lahjoitettuja vuosikertoja kokoelmiin. Joitakin lehtiä voidaan sijoittaa luettelomatta lahjoituslehtien hyllyyn, jolloin julkaisusta säilytetään vain viimeinen numero. Kun uusi numero saapuu, edellinen poistetaan.

Puoluepoliittisia ja uskonnollisia lahjoituslehtiä sijoitetaan kirjaston kokoelmiin tai lahjoituslehtihyllyyn vain poikkeustapauksissa, jos niillä on kysyntää tai jos ne ovat kotiseutuaineistoa, jolloin ne liitetään kotiseutukokoelmaan.

Tilaamatonta, maksullista aineistoa ei oteta kokoelmiin, vaan se laitetaan ilmaisjakeluun.

KOKOELMATYÖ

Kirjaston tehtävänä on tarjota kattavasti ajantasaista ja asiakaskuntansa kysyntää vastaavaa materiaalia. Tähän pyritään seuraamalla kokoelman tilaa säännöllisesti. Kokoelmatyöllä taataan, että kokoelmat ovat helposti käytettävissä, ajantasaisia ja vastaavat asiakkaiden tarpeita.

Hyllyjärjestys pidetään selkeänä, jotta materiaali olisi helposti löydettävissä ja käytettävissä. Huonokuntoinen ja vaurioitunut aineisto korjataan tai poistetaan. Inventointi suoritetaan noin kolmen vuoden välein. Kadonnut aineisto poistetaan tietokannasta, kun viimeisestä havainnosta on kulunut kaksi vuotta.

Kokoelmien hoito on jatkuvaa työtä. Kokoelmien arvioinnin perusteina toimivat niiden käytöstä saadut tilastot (lainaukset, varaukset), asiakkaiden antama palaute, kokoelman ikä sekä fyysiset ominaisuudet (kunto, likaisuus/puhtaus).

Kirjaston kokoelmaa uusitaan jatkuvasti, mutta kirjasto säilyttää myös vanhempaa aineistoa ja tarjoaa siten historiallisen perspektiivin sekä vaihtoehdon kirjojen ja muiden teosten kaupalliselle tarjonnalle.

Aineiston kattavalla ja vaihtelevalla esittelyllä tarjotaan asiakkaille mahdollisuus löytöihin ja elämyksiin kirjaston kokoelmista. Tuorein aineisto on helppo poimia uutuushyllystä. Ajankohtaisten asioiden tai aihepiireittäin koostettujen näyttelyjen monipuolinen tarjonta auttaa kiinnostumaan eri tiedonlähteistä. Kokoelmien esittelyä edistää vastuuhenkilöiden laatima vuosisuunnitelma näyttelyjen aiheista.

AINEISTON VALINTA, VARASTOINTI JA POISTAMINEN

Aineiston valinta

Aineiston valinnan perusta on asiakaslähtöisyys. Valinnassa pyritään tasapuolisuuteen, moniarvoisuuteen ja laaja-alaisuuteen. Kokoelmia tarkastellaan kokonaisuutena, johon yksittäiset hankintapäätökset suhteutetaan. Yksittäisten teosten valintaperusteena ovat kysyntä, laatu sekä tietokirjallisuudessa myös sisällön luotettavuus ja ajantasaisuus. Tavoitteena on tarjota laaja-alaisesti aineistoa eri käyttäjäryhmille.

Kirjasto tukee yksilöiden inhimillistä kasvua ja yhteisöllisyyttä välittämällä yhteistä kulttuuriperintöä ja sen tietoja, taitoja ja arvoja.

Kirjaston kokoelmiin ei oteta aineistoa, joka loukkaa ihmisarvoa tai yllyttää rikokseen, rasismiin tai väkivaltaan. Valinnassa vältetään aineistoa, joka ilmentää poliittista tai uskonnollista suvaitsemattomuutta.

Kirjastoon hankitaan pääasiassa suomenkielistä aineistoa. Muunkielistä aineistoa hankitaan kysynnän ja harkinnan mukaan.

Aineiston varastointi

Varastoihin sijoitetaan sellaista aineistoa, jonka käyttö on vähäistä, mutta teos on merkityksellinen paikallisesti tai sivistyksellisesti. Varastoon sijoitetaan myös ns. oman alansa perusteokset, jotka eivät vanhene. Kaunokirjallisuuden puolella varastoidaan mm. kaunokirjallisuuden klassikot sekä valikoiden uudempaa, varsinkin kotimaista kirjallisuutta. Lisäksi varastoidaan sesonkiaineistoa, kuten joulu- ja pääsiäiskirjoja.

Kirjaston kaikissa toimipisteissä on varasto. Aineiston varastointi rationalisoidaan siten, että samoja teoksia ei säilytetä jokaisessa toimipisteessä. Teos voi olla varastoituna esim. Kerimäen kirjastoon ja muissa kirjastoissa se on poistettu. Näin voidaan luoda parempia kokoelmia kun resursseja, kuten hyllytilaa, vapautuu uuteen käyttöön. Samalla voidaan teemoittaa, mikä kirjasto säilyttää esim. käsityökirjoja enemmän kuin muut.

Lehtien varastoinnin osalta luodaan vuoden 2013 aikana suunnitelma, mitä säilytetään missäkin kirjastossa ja kuinka kauan.

Aineiston poistaminen

Aineistoa poistaessa huomioidaan seuraavat asiat:

- **Fyysinen kunto:** missä kunnossa kirja on, onko siinä repeytymiä, onko sitä korjattu jo aiemmin kerran tai useammin, kuinka likainen kirja on.
- **Ikä ja ajankohtaisuus:** kuinka vanha kirja on, onko sen sisältämä tieto edelleen oikeaa vai onko se ajan mukana muuttunut. Tämä koskee erityisesti tietokirjoja.
- **Lainaus:** kuinka paljon kirjaa on lainattu.
- **Saatavuus:** onko poistettavaa aineistoa saatavissa toisessa kirjastossa, esim. maakunta-alueen muista kirjastoista tai muualta Suomesta.
- **Tallennemuodon vanheneminen:** esim. VHS- ja C-kasetit.

POISTOJEN PERUSTEET AINEISTORYHMITÄIN

Tietokirjat

Poistoissa painottuu teoksen ikä, sen sisältämän tiedon ajantasaisuus ja teoksen asema omalla alallaan. Klassikkoteoksilla on muuttumaton asema. Poistojen tarkoitus on karsia pois

epäolennainen ja vanhentunut materiaali. Poistamisen perusteina ovat myös kirjan fyysinen kunto ja saatavuus muista kirjastoista.

Kaunokirjallisuus

Poistoissa painottuu kirjan lainauskierto, esim. viimeisen 5-10 vuoden ajalta, jos tieto on saatavissa. Lisäksi otetaan huomioon teoksen fyysinen kunto, ikä ja saatavuus muista kirjastoista. Klassikoita tulee olla saatavilla, mutta jos kirjailija on tuottanut elämänsä aikana yhden kirjan, joka ei ole merkkiteos/klassikko eikä liiku lainauksessa, se voidaan poistaa.

Muu materiaali

Sanomalehtiä säilytetään 1-2 kuukautta lehtisaleissa asiakkaiden käytössä, jonka jälkeen ne poistetaan paperinkeräykseen. Sitä ennen lehdistä leikataan talteen kotiseutukokoelmaan liitettäviä paikallisia asioita käsitteleviä artikkeleita.

Ääni- ja kuvatalenteet poistetaan, jos ne ovat käyttökelvottomia: naarmuisia, kuluneita tai muuten rikkoutuneita.

Poistettavan aineiston käsittely

Poistettu aineisto siirretään poistomyyntiin. Poistomyyntiä on kirjastoissa ympäri vuoden. Poistettavaa aineistoa ei voi varata etukäteen.

Hyväkuntoista ja sisällöllisesti soveltuvia teoksia voidaan tarjota lahjoituksena esim. päiväkodeihin tai musiikkiopistoon.

Lisäksi kirjastoissa on ”ota-tästä-ilmaiseksi” -laatikot, johon kootaan aineistoa, joka ei mene kaupaksi poistomyynnissä.

Myyntikelvoton aineisto toimitetaan paperinkeräykseen tai kierrätykseen jätteenlajitteluohjeita noudattaen.

AIKUISTEN AINEISTO

Aineiston valinta

Kaunokirjallisuus

Suomenkielistä kaunokirjallisuutta hankitaan laaja-alaisesti määrärahojen puitteissa. Paljon kysyttyä aineistoa voidaan hankkia useampi kappale. Omakustanteita hankitaan pääasiassa Savonlinnan seudulta.

Suppeammin kaunokirjallisuutta hankitaan ruotsin, englannin, viron, saksan, venäjän, ranskan, espanjan ja italian kielellä. Vierailta kielillä ja ruotsin kielellä hankitaan esimerkiksi klassikkoja, palkittuja teoksia, suomalaisen kirjallisuuden käännöksiä ja paljon luettua aineistoa kuten jännitys-, fantasia- ja viihdekirjallisuutta.

Kirjasto tilaa asiakkaiden pyynnöstä kaukolainaksi Monikielisestä kirjastosta aineistoja, jotka on julkaistu kielillä, jotka ovat Suomessa harvinaisia. Nämä kaukolainatilaukset ovat maksuttomia. Kysynnän perusteella kirjasto tilaa Monikielisestä kirjastosta harvinaisilla kielillä julkaistua aineistoa siirtokokoelmina. Harvinaisiin kieliin eivät kuulu pohjoismaiset kielet eivätkä englanti, saksa, ranska, italia, espanja, viro ja venäjä.

Tietokirjallisuus

Tietokirjallisuutta hankitaan pääasiassa suomenkielisenä. Englanninkielistä tietokirjallisuutta voidaan hankkia täydentämään kokoelmaa aloilta, joilta ei suomenkielistä aineistoa ole riittävästi. Muilla kielillä voidaan hankkia esimerkiksi Suomea maana käsitteleviä julkaisuja.

Hankinnassa otetaan huomioon paikkakunnan oppilaitoksissa annettava opetus, mutta kaikille opiskelijoille tarpeellista määrää kirjoja kirjasto ei pysty hankkimaan. Lukion oppikirjoja hankitaan, jos niillä on yleistä kiinnostavuutta.

Lehdet

Lehtivalikoimassa pyritään monipuolisuuteen, joten kokoelmaan hankitaan vähälevikkisiäkin julkaisuja. Jos samasta aihealueesta julkaistaan useita lehtiä, kirjastoon tilataan yleensä vain jokin niistä. Lehtihankinnoissa otetaan huomioon, että lehtiä käytetään tiedonlähteinä esimerkiksi opiskellessa.

Kirjastossa on käytettävissä sähköisiä lehtipalveluja, joiden kautta voi lukea suomalaisia ja muiden maiden sanomalehtiä näköispainoksina.

Elokuvat

Aikuisten osastolle hankitaan näytelmäelokuvia ja tietopuolisia kuvataallenteita tällä hetkellä DVD- ja Blu-ray -tallenteina. Kuvataallenteita hankitaan monipuolisesti, rajoitetusta, kirjastoille lainausoikeuksin tarjolla olevasta aineistosta.

Hankittavien elokuvien korkeimpana ikärajamerkintänä pidetään yleensä merkintää 16, sallittu yli 16-vuotiaille. Ikärajamerkinnällä 18, vain aikuisille, varustettuja elokuvia voidaan hankkia, jos ne ovat elokuvahistoriallisesti merkittäviä. Jos 18-merkintä johtuu siitä, että elokuvaa ei ole tarkastettu, voi aineiston tilaaja käyttää omaa harkintaa hankinnassa.

Lahjoituksina elokuvataallenteita ei voida ottaa vastaan tekijänoikeudellisista syistä.

Äänikirjat

Kaikki suurten ja keskisuurten kustantajien cd-levyinä tai MP3-levyinä ilmestyvät suomenkieliset äänikirjat hankitaan. Muilla kuin suomen kielellä äänikirjoja hankitaan kysynnän ja määrärahojen puitteissa.

Kielikurssit

Kielikursseja hankitaan monipuolisesti eri kielillä kysynnän ja määrärahojen puitteissa.

Sarjakuvat

Suomenkielisiä sarjakuvia hankitaan monipuolisesti. Kokoelmassa on sarjakuvia myös ruotsin, englannin, saksan, venäjän, ranskan ja espanjan kielillä.

E-aineisto

Kirjasto hankkii käyttöoikeuksia asiakaskunnan tarpeisiin ja kokoelmapolitiikkaansa soveltuviin e-kirjoihin sekä sähköisiin lehtipalveluihin ja muihin tietokantoihin. Osan e-aineistoista kirjastolle kustantaa Mikkelin maakuntakirjasto tai kansallinen elektroninen kirjasto, FinElib-konsortio.

Aineiston varastointi ja poistaminen

Varastoitavaa aineistoa säilytetään pääsääntöisesti yksi kappale. Paljon kysyttyä aineistoa ja paikallista aineistoa voidaan varastoida vaikka avokokoelmassakin olisi niteitä.

Kaunokirjallisuuden varastointi

- keskeisiä suomalaisia kaunokirjallisia teoksia ja aikansa luetuimpia kirjoja
- klassikoiksi muodostuneita sekä kysyttyjä käännöskirjoja
- saman teoksen eri suomennokset ja eri kuvittajien laitokset
- ruotsin- ja vieraskielisiä klassikoita suppeasti
- sarjakuvia valikoiden

Tietokirjallisuuden varastointi

- eri alojen perusteoksia
- eri aikakausien ajankuvaa valottavia teoksia
- aikaansa kuvaavia tietosanakirjasarjoja
- keskeisiä kartastoja eri aikakausilta
- Savonlinnan seutuun liittyvä kirjallisuus
- historiakirjoja, matrikkeleita, sukututkimuksia, kansatieteellistä kirjallisuutta, kysyttyjä elämäkertoja, maantieteellisiä hakuteoksia, matkakertomuksia, kysyttyjä harrastekirjoja
- uuden painoksen ilmestyessä kurssikirjoista voidaan varastoida edellinen painos
- ruotsin- ja vieraskielistä aineistoa varastoidaan poikkeustapauksissa, jos suomenkielistä aineistoa ei ole

Poistoperusteita

- sisällön vanheneminen
- huono kunto
- vähäinen käyttö
- saatavuus muualta
- tallennemuotojen vanheneminen

Poistetusta aineistosta osa tulee myyntiin asiakkaille, osa voidaan laittaa ilmaisjakeluun. Käyttökelvoton aineisto (esim. rikkoutuneet DVD-levyt) hävitetään.

Käsikirjasto

Käsikirjastoaineistoksi voidaan hankkia esimerkiksi matrikkeleita, hakemistoja, lakitietoa ja karttoja.

LASTEN JA NUORTEN AINEISTO

Aineiston valinta

Kirjastoon hankitaan lasten ja nuorten kauno- ja tietokirjallisuutta, lehtiä, nuotteja, äänitteitä, kuvataallenteita sekä lautapelejä.

Kauno- ja tietokirjallisuuden kokoelmilla pyritään tukemaan ja edistämään lasten ja nuorten lukuharrastusta sekä sivistystä. Kotimaista ja suomeksi käännettyä lasten ja nuorten kirjallisuutta hankitaan määrärahojen sallimissa puitteissa mahdollisimman laaja-alaisesti. Kirjastoon hankitaan jonkin verran myös ruotsinkielistä ja vieraskielistä lasten ja nuorten kirjallisuutta. Eri asiakasryhmien tarpeita pyritään huomioimaan, ja asiakkaiden toiveita toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Aineiston valinnassa kiinnitetään huomiota tekstin, ja kuvakirjojen osalta myös kuvituksen laadukkuuteen. Suosituimpia kuvakirjoja, helppolukuisia kirjoja, sarjakirjoja sekä nuortenkirjoja hankitaan useita kappaleita. Kirjastoon ei hankita asiakkaiden omia merkintöjä varten tarkoitettuja kirjoja, kuten värityskirjoja, täytettäviä tehtäväkirjoja tai muistikirjoja. Peruskoulun oppikirjoja ei yleensä hankita kirjastoon.

Lasten ja nuorten lehtivalikoimassa pyritään monipuolisuuteen sekä vastaamaan eri-ikäisten asiakkaiden tarpeisiin. Äänitteistä lasten ja nuorten suomenkielisiä äänikirjoja hankitaan kokoelmiin varsin kattavasti cd-muodossa. Myös lasten musiikki-cd-levyjä pyritään hankkimaan melko kattavasti varsinkin kotimaisen aineiston osalta. Nuosteista kokoelmiin hankitaan etenkin laulukirjoja.

Lasten ja nuorten kuvataallenteita, lähinnä elokuvia ja tv-sarjoja hankitaan pääosin DVD- ja jonkin verran myös Blu-ray -levyinä. Hankintaa rajoittavat huomattavasti tarjonnan suppeus, korkeat kustannukset sekä tekijänoikeudet. Pyrkimyksenä on valita kokoelmiin korkeatasoisia ja suosittuja nimekkeitä. Hankinnassa huomioidaan kuvataallenteiden ikärajamerkinnot.

Muita kirjaston kokoelmiin kuuluvia aineistoja ovat CD-ROM-levyt ja lautapelit. CD-ROM-levyjä hankitaan hyvin rajoitetusti vähäisen kysynnän ja kustannusten vuoksi. Lautapelejä hankitaan jonkin verran kokoelmiin. Hankinnassa kiinnitetään huomiota mm. pelien fyysiseen rakenteeseen kirjasto- ja lainauskäyttöön soveltuvuuden kannalta.

Aineiston varastointi ja poistaminen

Lasten ja nuorten aineistoa varastoidaan kirjaston kaikissa toimipisteissä. Varastointi harkitaan kirjastoissa tapauskohtaisesti. Usein varastoon siirretään nimekkeen viimeinen kirjaston kokoelmissa oleva kappale.

Varastoimaan pyritään mm.

- kotimaista kaunokirjallisuutta laajasti, mutta ei täysin kattavasti
- kotimaisia aapisia, runoja ja näytelmiä
- käänöskirjallisuudesta klassikoita sekä kysytyjä, mutta huonokuntoisia kirjoja, mikäli täydennyshankinta ei ole enää mahdollista: esim. kirjasarjojen osia

- ruotsin- ja vieraskielistä aineistoa varastoidaan hyvin suppeasti, lähinnä kaunokirjallisuuden klassikoita
- tietokirjallisuutta suppeahkosti: esim. kestoaiheet
- aineistoa, jolla on paikallista merkittävyyttä
- lastenmusiikista keskeistä kotimaista tuotantoa
- nuotit sekä musiikkiliikuntaa ja laululeikkejä käsittelevää kirjallisuutta

Varastointi- tai poistopäätöstä tehdessä otetaan huomioon aineiston saatavuus muissa Savonlinnan kirjaston toimipaikoissa. Varastoinnissa pyritään välttämään päällekkäisyyttä etenkin tietokirjallisuuden ja vähemmän kysytyyn aineiston osalta, mutta esim. klassikoita sekä kysytyä kaunokirjallisuutta voi olla useamman kirjaston varastossa. Varastossa säilytetään myös sesonkiaineistoa, kuten joulu- ja pääsiäiskirjoja.

Lasten ja nuorten aineistolla on samoja poistoperusteita kuin aikuisten aineistolla. Etenkin aineiston kunto on merkittävä poistoperuste, sillä aineistot kuluvat nopeasti.

MUSIIKKIAINEISTO

Aineiston valinta

Kirjat

Kotimaista ja suomeksi käännettyä musiikkialaa käsittelevää kirjallisuutta hankitaan kohtuullisen kattavasti, tosin sisällöllistä päällekkäisyyttä välttäen. Tutkimuskirjallisuutta liitetään kokoelmaan vain harkinnan varaisesti. Vieraskielistä kirjallisuutta hankitaan lähinnä vain, jos aiheesta ei ole suomenkielistä julkaisua.

Lehdet

Musiikkiosastolle tilataan yleisimmät kotimaiset musiikkialan lehdet sekä muutama englanninkielinen julkaisu. Lehtien valinnassa pyritään huomioimaan asiakaskunnan kiinnostuneisuus ja eri musiikkityylien edustavuus.

Nuottijulkaisut

Nuottikokoelmassa pyritään pitämään edustettuna kaikki musiikin osa-alueet ja eri soitinryhmät. Suurin käyttäjäkunta on laulukirjoilla ja populaarimusiikin nuottikokoelmilla, joita hankitaan tarvittaessa useampia kappaleita samaa nimikettä. Klassisen musiikin nuottihankinnoissa painopiste on harjoitusaineistolla ja keskeisimmillä teoksilla. Hankinnan lähtökohtana ovat myös asiakaskunnan tarpeet ja kysyntä. Huomionarvoisina asioina tähän vaikuttavat mm. alueen asukkaiden aktiivinen ja monipuolinen musiikin harrastaminen, paikkakunnalla toimiva taidelukion musiikkilinja, musiikkiopisto, musiikkiakatemia, taito- ja taidepainotteinen opettajankoulutus, kansalaisopiston musiikkikurssit sekä kesällä järjestettävät oopperajuhlat. Nuottien ja muun musiikkiaineiston saatavuutta täydennetään tarvittaessa kaukolainapalvelulla.

Äänitteet ja kuvataallenteet

Musiikkiaänitteitä hankitaan CD-levyinä, kuvataallenteet DVD- tai Blu-ray -levyinä. Lukumäärällisesti eniten lainataan populaarimusiikkia ja täten sitä myös hankitaan eniten. Kaikki musiikkityylit pyritään kuitenkin pitämään edustettuna keskeisimpien tekijöiden ja teosten osalta. Kokoelmaan hankitaan myös paikkakunnan asukkaiden ja seudulta kotoisin olevien taiteilijoiden äänitteitä. Klassisen musiikin osalta kokoelma täydentyy Naxos Music Library -musiikin kuuntelupalvelulla. Musiikkiosastolle hankitaan kuvataallenteita musikaaleista, balettiesityksistä, oopperoista, eri artistien ja yhtyeiden konserteista sekä karaokelevyjä ja soitonopetus DVD -levyjä sen mukaan, miten lainausoikeuden piiriin kuuluvia tallenteita on tarjolla kirjastoille.

Aineiston varastointi ja poistaminen

Aineisto siirretään varastoon, jos sen käyttö on vähäistä, mutta se on sisällöllisesti arvokasta ja keskeistä pitää asiakkaiden saatavilla. Lisäksi sesonkiaineisto, kuten joulumusiikki, säilytetään kauden ulkopuolella varastossa. Varastossa säilytetään myös kirjaston LP-levykokoelma.

Kokoelma pyritään pitämään ajantasaisena, asiakkaiden tarpeita vastaavana ja hyväkuntoisena. Kirjojen osalta noudatetaan samoja poistoperiaatteita kuin aikuisten osastolla. Käyttökelvottomaksi kuluneet tai vaurioituneet äänitteet poistetaan ja hävitetään. Sisällöltään vanhentunut tai asiakaskunnalle tarpeeton aineisto poistetaan ja tarjotaan tilanteesta riippuen Varastokirjastoon, Savonlinnan musiikkiopiston kirjastoon tai poistomyyntiin.

KOTISEUTUKOKOELMA

Kokoelman sisältö ja keräysperiaatteet

Kotiseutukokoelmaan kerätään ensisijaisesti Savonlinnaa, entistä Sääminkiä ja entistä Savonrantaa käsittelevää painettua aineistoa. Entistä Kerimäen kuntaa käsittelevän aineiston kerää Kerimäen kirjasto ja entiseen Punkaharjun kuntaan liittyvän aineiston Punkaharjun kirjasto. Kaupungin omia julkaisuja otetaan kokoelmaan vain valikoiden, koska kaupungin keskusarkistossa ne säilytetään pysyvästi.

Uutta aineistoa saadaan ostamalla ja lahjoituksina. Kirjapainot Tott-Print ja Painolinna ovat lähettäneet kirjastolle näytteitä painotuotteistaan. Kirjapainojen toimittamasta aineistosta on valittu julkaisut, jotka on liitetty kotiseutukokoelmaan. Valinnan kriteerinä on ollut, että aineisto käsittelee Savonlinnan tai Säämingin historiaa, kulttuuria, maantiedettä, luontoa, talouselämää, henkilöitä jne.

Kotiseutuhenkilö on asunut alueella vähintään noin kymmenen vuotta tai on aktiivinen toimija alueella. Kotiseutuyhteisö on perustettu alueella ja on toiminut siellä tai se on perustettu muualla kotiseutuaatteen pohjalta.

Kotiseutuaineistoa voi jäädä hankkimatta, sillä aina tieto sen ilmestymisestä ei kantaudu kirjastoon. Joitakin julkaisuja on voitu painaa vain pieni määrä, jolloin painos saattaa loppua ennen kirjaston tilausta. Jotkut julkaisut voivat olla tarkoitettuja pelkästään suvun tai muun

yhteisön käyttöön. Kirjaston nykyiset voimavarat eivät riitä aineiston kattavaan hankintaan, mutta lahjoituksia otetaan mielellään vastaan sekä yksityishenkilöiltä että yhteisöiltä.

Aineistokohtaiset periaatteet

Kaunokirjallisuus

Kaunokirjallisuus, joka liittyy Savonlinnaan joko tekijänsä tai sisältönsä kautta. Tekijä voi olla kirjoittaja, kuvittaja tai valokuvaaja. Alueella lyhyen aikaa asuvalta otetaan kokoelmaan vain asumisaikana julkaistu tuotanto.

Kotiseutuhenkilön kirjoittaman kaunokirjallisuuden eri painokset ja käännökset hankitaan. Kotiseutuhenkilön kääntämiä teoksia ei hankita ellei kyseessä ole alueen murteelle tehty käännös. Poikkeus: Joel Lehtosen kääntämät teokset säilytetään kotiseutukokoelmassa.

Omakustanteet hankitaan. Kirjallisuusäänitteitä ei hankita.

Tilan sallimissa rajoissa kotiseutukokoelmaan voidaan siirtää muilta osastoilta toinen nide kotiseutukokoelmassa jo olevaa kaunokirjallisuutta julkaisujen säilymisen turvaamiseksi.

Tietokirjallisuus

Tietokirjallisuus, joka liittyy Savonlinnaan sisältönsä kautta. Jos julkaisu liittyy alueeseen vain tekijänsä kautta, sitä ei hankita kokoelmaan. Kuitenkin sellaisilta henkilöiltä, joilla on laajahko tuotanto ja jotka ovat aktiivisia toimijoita alueella, liitetään kokoelmaan myös ne teokset, jotka eivät käsittele aluetta.

Aforismi- ja pilapiirroskokoelmat hankitaan kuten kaunokirjallisuus. Alueen kotiseutuhenkilöitä käsittelevä kirjallisuus hankitaan, myös käännöskirjallisuus.

Jos vain osa teoksesta käsittelee aluetta, valitaan kokoelmaan ensisijaisesti sellaiset teokset, joissa selkeä kokonaisuus, esimerkiksi luku, liittyy alueeseen, aluetta käsitellään teoksessa useissa kohdissa tai aiheesta on vain vähän tietoa painetuissa julkaisuissa.

Tilan sallimissa rajoissa kotiseutukokoelmaan voidaan siirtää muilta osastoilta toinen nide kotiseutukokoelmassa jo olevaa tietokirjallisuutta julkaisujen säilymisen turvaamiseksi.

Lehdet

Alueella ilmestyvät sanoma- ja aikakauslehdet, myös järjestöjen ja yritysten sisäisiä tiedotuslehtiä. Muualla ilmestyvien aikakauslehtien numeroita, jotka käsittelevät aluetta, voidaan liittää kokoelmaan.

Lehtileikkeet

Lehtileikkeitä on 1960-luvulta alkaen kerätty aihepiireittäin. Leikkeet ovat peräisin suurimmaksi osaksi Itä-Savosta ja Savonmaasta. Vanhempaa aineistoa on myös Karjalaisesta ja Savon Sanomista, uudempaa aluelehti Saimaasta.

Tällä hetkellä leikkeitä pyritään keräämään ainakin alueen henkilöistä ja kaupunginkirjastosta. Lehtileikkeistä on aihepiirinmukainen luettelo. Henkilöistä kerätyistä leikkeistä on oma luettelo.

Kartat

Aluetta kuvaavat maantieteelliset, historialliset, vesistö- ja maaperäkartat. Osa kartoista sijoitetaan ensin käsikirjastoon, mistä ne siirretään joko kartan vanhentumisen tai uuden painoksen ilmestymisen johdosta kotiseutukokoelmaan.

Pienpainatteen

Kirjastoon toimitettuja paikallisten laitosten, yritysten ja yhdistysten toimintaan liittyviä julkaisuja, kuten vuosikertomuksia, puhelinluetteloita, oppaita, jäsenluetteloita, ohjelmia, näyttelyluetteloita, hinnastoja, esitteitä, aikatauluja, kalentereita, koulutusmateriaalia jne.

Julisteet

Valitaan kirjastoon toimitetuista julisteista esimerkiksi kirjaston omia näyttelyitä varten.

Postikortit

Tallennetaan näytteenomaisesti. Punkaharjun kirjastossa on lahjoituskokoelma, joka sisältää maisemapostikortteja Punkaharjulta 1900-luvun vaihteesta.

Musiikki

Esittäjä, säveltäjä, sanoittaja tai sovittaja on kotiseutuhenkilö. Musiikkia hankitaan äänitteinä ja nuotteina. Alueella lyhyen aikaa asuvalta otetaan kokoelmaan vain asumisaikana julkaistu tuotanto.

Jos yhtyeen jäsenistä vain osa on kotiseutuhenkilöitä, tulee jonkun heistä olla solisti, säveltäjä tai sanoittaja. Jos yhtyeen kotiseutuhenkilöksi katsottavalla jäsenellä on yksikin sävellys tai sanoitus äänitteellä, voidaan äänite hankkia kotiseutukokoelmaan, mikäli henkilöä voi pitää yhtenä päävastuullisena tekijänä yhtyeessä tai häneltä on tallennettu kotiseutukokoelmaan myös muuta tuotantoa.

Jos kotiseutuhenkilö ei asu eikä ole asunut keräysalueella, valitaan häneltä kokoelmaan vain sellaisia teoksia, jotka liittyvät alueeseen sisältönsä perusteella tai jotka on tehty yhteistyössä alueella asuvien henkilöiden tai alueen yhteisöjen kanssa.

Mikäli Kansalliskirjasto ottaa vastaan, voidaan käytöstä poistuville tai ajan myötä vaurioituville tallennemuodoille taltioitu musiikki lahjoittaa sinne säilytystä ja mahdollista kopiointia varten. Kotiseutukokoelman C-kasetit on jo lahjoitettu Kansalliskirjastoon.

Videot ja DVD-levyt

Kotiseutuhenkilö on ohjaaja, käsikirjoittaja tai pääesiintyjä tai sisältö liittyy alueeseen. Elokuvat valitaan kirjastoille myynnissä olevasta aineistosta.

CD-ROM-levyt

Sisältö liittyy keruualueeseen.

Myös elokuvatalenteet ja CD-ROM-levyt voidaan lahjoittaa muualle arkistoitavaksi tallennemuotojen poistuessa käytöstä tai tallenteiden vaurioitumisen uhatessa.

Mikrofilmit ja mikrokortit

Kotiseutukokoelmassa on mikrofilmeinä lehtien vuosikertoja. Sukututkimusmateriaalia on sukututkimusnurkassa sekä mikrofilmeinä että -kortteina. Ei hankita aktiivisesti.

Kotiseutukokoelmassa olevaa muuta aineistoa

Käsikirjoituksia, opinnäytetöitä yms.

Järjestys ja luettelointi

Aineisto on järjestetty yleisen kymmenluokituksen mukaan. Osa erikoisalojen lehdistä on kirjojen ja muun aineiston kanssa samoissa hyllyissä.

Osa aineistosta on luetteloimatta. Kokoelmasta on vanha kortisto, jota ei enää ylläpidetä.

Tavoitteena on, että kotiseutukokoelman kaikki aineisto luetteloidaan. Kirjat ja kotiseutuhenkilöiden lehtileikkeet on suurimmaksi osaksi luetteloitu kirjaston tietokantaan.

Asiakaspalvelu ja kokoelman hoito

Kotiseutukokoelman aineistoa ei anneta kotilainaksi. Aineisto tuodaan lukusaliin asiakkaan pyynnöstä. Jos lainattavaa kappaletta ei ole, lähetetään kokoelmasta aineistoa, myös lehtimikrofilmejä, kaukolainaksi lukusalikäyttöön. Laina-aika on kaksi viikkoa. Sukututkimusmikrofilmejä ei anneta kaukolainaksi.

Kokoelman esittelyä ja käytön opastusta varten on etukäteen varattava aika kirjaston neuvonnasta.